

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳು

ಡಾ.ಜಯಣ್ಣ.ಬಿ.ಆರ್.¹

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಿಪರ್ವ ಸ್ಮೃತಿಯ ಒಂದು ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ “ಒಂದು ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವು ನೂರು ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಕೆರೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆ ನೀರಿನ ಶೇಖರಣೆಯ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಊರ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಮನು ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ, ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳು ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳ ನಡುವಿನ ಗಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ರುದ್ರ ದಾಮನನ ಜುನಾಗಡ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಸುದರ್ಶನ ಕೆರೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕೆರೆಯು ಒಡೆದಾಗ ರುದ್ರದಾಮನಿಂದ ಪೆನರ್ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಗುಪ್ತ ದೊರೆ ಸ್ಕಂದಗುಪ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದು ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಧರ್ಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಅಥವಾ ಪದ್ಧತಿಯು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಾನಧರ್ಮವು ಅಂತರ್ವಾಹಿನಿಯಾಗಿದೆ. ದಾನಧರ್ಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೂ ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದು ಜನಪರವೂ ಪರಿಸರ ಪೋಷಕವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಕೆರೆ - ಬಾವಿ - ದೇವತಾಗೃಹ - ಅರವಟ್ಟಿಗೆ - ಸತ್ರ’ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಪರಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿ ಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗಳಿಗೂ ಅವರು ದಾನದತ್ತಿ ಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ತೋಪು ಮೊದಲಾದವು ಜನರ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನ ಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವು.

¹.ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ,ಸ.ಮ.ಪ್ರ.ದ,ಕಾಲೇಜು,ಚಾಮರಾಜನಗರ

ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಮಾರು 37ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಶಾಸನಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 9ನೇ ಶತಮಾನ ದಿಂದ 17ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವರಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡವರು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನರಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜರು, ರಾಣಿಯರು, ವಿವಿಧ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ವರ್ತಕರು, ವೃತ್ತಿಪರರು, ಮಹಾಜನರು, ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಸಮುದಾಯ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಾ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಅಣಿ, ಒಡ್ಡು, ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟಿ, ತೂಬು, ಕಾಲವೆ, ಬಾವಿ, ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಹಳ್ಳಿ, ಕೊಳ್ಳಿ, ತೊರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನೀರಾವರಿಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಣಿ, ಒಡ್ಡು, ಕೆರೆಕಟ್ಟಿ, ನಾಲೆತೂಬು, ಬಾವಿ, ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ, ನಿರೋನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ (1) ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು (2) ಬಾವಿಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ರೂಪತಾಳಿದ್ದವು. ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೆರೆಯ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೆರೆಯದಾನ, ಕೆರೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಳಿದ ರಾಜಕೀಯ ಮನೆತನಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭುಗಳು ಸಹ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಕ್ರಿ.ಶ.9ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಭೂಮಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖ ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಗಂಗ ದೊರೆ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಪೆರ್ಮಾನಡಿಯು ರೇಚಾಯನ ಮಗ ನರಸಿಂಗನಿಗೆ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1090-91ರ ಬೇರಂಬಾಡಿಯ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವು ಚಿಗ್ಗಣ್ಣ ವೀರ ಗಣ್ಣನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆ ಹಾಗೂ ದೇಗುಲದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1318ರ ಬೊಮ್ಮಲ ಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪದಿನಾಲ್ಕು ಅರಸನಾದ ಮಾಧವದಣ್ಣಾಯಕನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಾಧವ ಸಮುದ್ರ ಎಂಬ ಕೆರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.11ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಡಗಾವುಂಡನು ಕೊಳುಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗೆ ತೂಬೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಹೊಂಗನೂರು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1358ರಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಬಾಚಪ್ಪನು ಬುಕ್ಕರಾಯಸಮುದ್ರ, ಕೀರ್ತಿಸಮುದ್ರ, ಮಾಳವ್ವೆಯ ಕೆರೆ, ಬಾಚಪ್ಪನಕೆರೆ ಮೊದಲಾದ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1482ರ ಹರವೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮತ್ತೂರಿನ ಅರಸ ಶ್ರೀವೀರಸೋಮರಾಯ ಒಡೆಯರು ಹರವೆಯ ಆದಿಪರಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಉಯ್ಯಮಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ತಳದ ಸೋಮ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕೊಳಗನಪುರದ ಎರೆಯಗದ್ದೆ 3 ಖಂಡುಗ, ಆ ಕಟ್ಟೆಯ ಕೆಳಗಿನ 2 ಖಂಡುಗ ಒಟ್ಟು ಐದು ಖಂಡುಗ = 5(ಐದು) ಖಂಡುಗ ಭತ್ತ ಬಿತ್ತುವ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರ ಮಗ ನಂಜರಾಯವೊಡೆಯನು 1300 ಬೆದ್ದಲನ್ನೂ ಬಸದಿಯ ಮುಂದಿನ 8 ಅಂಕಣ ಮನೆಯನ್ನೂ, ಚಂದ್ರಪ್ಪನೆಂಬುವನು ತೆಂಗಿನ ಮತ್ತು ಅಡಕೆಯ ತೋಟಗಳನ್ನು ಧಾರಾಪೂರ್ವಕ ನೀಡಿದರು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಕೆರೆಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಹಳೆಯ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಸಹ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯವೆಂದೂ ನಂಬಲಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹಲವು ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಸಾಳುವ ಇಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಸರಗೂರಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಅರಸನು ನೀಡಿದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ, ನಾಗನಾಯಕನು ಭಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿ, ಹೊಸಕೆರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಲವತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದಾಗಿ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರಿಗೆ 'ಕೆರೆಗೊಡುಗೆ' ಮತ್ತು 'ಬಿತ್ತುವಟ್ಟವೆಂಬ' ಭೂದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.ಈ ಸಂಬಂಧ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಬೆಳತೂರು ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾರಯ್ಯಗಾಮುಂಡನಿಗೆ ಹತ್ತುಖಂಡುಗ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತುವಟ್ಟವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನೆಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿದೆ. ಬಿತ್ತುವಟ್ಟವು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೆರೆಯ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪಡೆಯುವ ದಾನ. ಅದು ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲೋರಿನ ಶಾಸನ ಒದರಲ್ಲಿ ಗಂಗ ದೊರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೋರ್ವನಿಗೆ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸುಮಾರು 9ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಚೋಳನಾಡಿನ ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ವೀರ ಮರಣ ಅಪ್ಪಿದ್ದ ತಿಪೂಣ ಎಂಬುವನು ಮಲಚೇನೂರಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಂಡೀಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 500 ಪೊನ್ನನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದ್ದ, ಧರ್ಮ ಚಿತ್ತನ್ ಕಲ್ಲಿಗಾವುಂಡನ್ ಎಂಬಾತ

ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವದಡೆಯಿಂದ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣದಂತಹ ಮಹತ್ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೇರೆಂಬಾಡಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1090ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೂವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಬೂದಗೌಂಡ, ಚಿಕ್ಕಗೌಂಡ ಮತ್ತು ಬೀರೇಗೌಂಡ ಎಂಬವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ, ಕೆರೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜಂಟಿ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದಡೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮೂದೂರಿನ 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ “ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಆಗಂದ ಶಾಸನ”ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ವೊಂದನ್ನು 108 ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ, ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿಸಿ, ತೂಬನ್ನು ಇರಿಸಿ, ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾದಾನಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹೋನ್ನತಿ ಉದ್ದೇಶ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣದಂತಹ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1220ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪಣ್ಣಾಯಕ ಬೆಟ್ಟಮಯ್ಯ ಮಾದೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನನ್ನು ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣದಂತಹ ಪುಣ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಖಜಾನೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಸಿದನೆ ? ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡನೆ ? ಎಂಬ ವಿಷಯದತ್ತ ಶಾಸನ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿ, ಕಾಮಗಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹರವೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಚೈತ್ಯಾಲಯ, ಅಲ್ಲಿನ ಪಾಕಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ದೇವರಾಯ ಒಡೆಯನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೆರೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಶಾಸನ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಉದ್ದೇಶ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಧೃಡೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ 18 ಕೆರೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಇದೆ. (ಹರಳಕೋಟೆ, ಮಾರಗ, ಅರೇಕೋಡಿ, ಮುಳಬಾಗಿಲು, ಅರಕಲವಾಡಿ, ನರಸಮಂಗಲ, ಹಗಲಾಡಿ, ಹೆಂಕಿದಳ್ಳ, ಹಾಗುಲ, ಕೋಚಿಹಳ್ಳಿ, ಕುತನೂರು, ವಿಜಯಪುರ, ಸೇವೂರು, ರಾಘವಪುರ, ಎಡತಲೆ, ಕೆಲಸೂರು, ವೊಡೆಯಣ ಮತ್ತು ಸಾಗಳಿ) ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಕಾಲುವೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. 1389ರ ಎಡೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಎಡೆಯೂರು, ನಾಗಣ್ಣ, ದೇಸಿಯಣ್ಣ, ಮೋಟಗವುಡ ಮಲ್ಲಪ್ಪಗವುಡ ಇವು ಆರು ಪ್ರಜೆಗಾವುಂಡರುಗಳು ದೇವ ಲಿಂಗದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವೊಲೆಯ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ ಎಡೂರು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಆ ದೇವ ಲಿಂಗ ದೇವರ ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆಯ ಕೇಳೇರಿಯಲ್ಲಿ 200 ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತ್ರಿಯಂಬಕಪುರದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1492ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮತ್ತೂರಿನ ನಂಜರಾಜ ಒಡೆಯ, ಮಹಾಪ್ರಜಾಪಿತನಾದ ಪರ್ವತಯ್ಯ, ನಗರ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಎಲೆ ತೋಟ ಹಾಕಿಸಿ, ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 12 ಹೊನ್ನು ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಿರ್ಮಾಣವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಪೂರಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಚೊತೆಯಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಒಡೆದು ಹೋಗಿದ್ದ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ದುರಸ್ತಿಪಡಿಸಿದುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರಿಂದಲೇ ಅಗತ್ಯ ಪರಿಕರ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಳೇಸರಗೂರು ಕ್ರಿ.ಶ.1762ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಚಾವಡಿ ಕರುಣಿಕ ರಾಜಾಯಣ್ಣ, ಕ್ರಯಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸಹೊಳೆ ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವುದು ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅಂಶಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ ಪ್ರಾಯೋಜಿ ತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಮಂತ್ರಿ ದಂಡನಾಯಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಅಗ್ರಹಾರಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳು ದಾನ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು. ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಈ ಸ್ವರೂಪದ ಹಲವಾರು ದಾನ ಶಾಸನಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿವೆ. ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗಣಗನೂರಿನ 9ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು “ಬಿಟ್ಟುವಟ್ಟಿ”ವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯದ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಭೂಮಿಗಳೇ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. 982ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದೇವಾಲಯದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆಗೂ ಸಹ ನೀಡಿರುವುದು ಹಲವೇ ಶಾಸನಗಳಾದರೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸೋಮಸಮುದ್ರದ ಕ್ರಿ.ಶ.1569ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮತ್ತೂರಿನ ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರನೊಬ್ಬ ಸುಮಾರು 16 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದುರಸ್ತಿ ಕಾಣದಿದ್ದ ಕೆರೆ ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ ದುರಸ್ತಿಯಂತಹ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡು ಬಹುತೇಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ದುರಸ್ತಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಹಂತದ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಮರವಳ್ಳಿಯ 15-16ನೇ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ನಾಯಕನೋರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅರವಟಗೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮಾದಬ್ಬೆ ಎಂಬುವ ಮಹಿಳೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಗರದ ಕ್ರಿ.ಶ.1531ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯೋಗನರಸಿಂಹ ದೇವಾಲಯದ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ರಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲರಸಯ್ಯ ಎಂಬವರು ದುರಸ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪೊನ್ನೂರುವಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1540ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೊಂದರ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದ್ದು, ಕೆಟ್ಟ ಬರ ಆವರಿಸಿದ್ದಾಗ “ಒಂದು ಹಣಕ್ಕೆ 7 ಮಣ ಧಾನ್ಯ ಮಾರಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಕಾಮಗಾರಿ ನಡೆದಿದೆ. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜಲಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಗಾರಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ. ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗಾಣಿಗನೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.1590ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಡುವಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ರಾಜಯ್ಯನಾಯಕ ನಂದ್ಯಾಲದ ಗಾಡಿ ಜನರಿಂದ ಕೆರೆಯ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಕರೆಂಗಲ್ಲೂರಿನ 9-10ನೇ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನೊಳಂಬ ಪರ್ಗಡೆ ತ್ರಿಭುವನಯ್ಯ ಪರಮಾಡಿಗೆ ಕಪ್ಪಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ‘ಬಿಟ್ಟುವಟ್ಟಿ’ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದು, ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀಯನಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗಣಿಗನೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1386ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಒಡೆಯ ಕೊಮಗೆರೆ ಕೆರೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಕೆ ತೋಟ ಮತ್ತು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಬೋಹನಾಥ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೆರೆಹಳ್ಳಿಯ 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಮತ್ತು ತರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುದುಪುಡಿಣ್ಣಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮುದಿಗೊಣ್ಣ ಕ್ರಿ.ಶ. 1237ರ ಶಾಸನ ದಲ್ಲಿ ಕೊಳವೊಂದರ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಭೂಮಿ ಅಲ್ಲದೆ. ನೀರಾವರಿ ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯವೂ ಸೇರಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತೂಬಿನ ಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ ಮಳೆಯಾ ರನ್ನೂ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುಂದಿನ ಕೆರೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಭೂಮಿ ಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ನೀರಾವರಿ ಮಹತ್ವದ ಭೂಮಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಂಡಿದೆ. ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗಣಿಗನೂರಿನ 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 20 ಹೊನ್ನು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಖಂಡುಗ ಭತ್ತದ ಭೂಮಿಯ (ಗದ್ದೆ) ಪಹಾಣೆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಭೂ ವ್ಯವಹಾರ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವುಳ್ಳ ಭೂಮೌಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ಈ

ಶಾಸನ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಭಂಡಿಗೇರೆಯ 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರದ ಅಧೀನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೊಬ್ಬ ಅಡಿಕೆ ತೋಟವನ್ನು ಅಖಿಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳಿಲ್ಲದೆ. ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಬೆಳೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಸಹ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೊಂಗನೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.11ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಗಾ ಮುಂಡ ಎಂಬುವನು ತುಂಬನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹರದನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ.17ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಾನುಭೋಗ ರಾಮಪ್ಪ, ಆ ಗ್ರಾಮದ ಕೆರೆಯ ತುಂಬನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ-ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ದುರಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ನೀರಾವರಿ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಾನಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೀರಾವರಿ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥೂಲ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೊಣಕನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.1506ರ ಶಾಸನ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ವೀರನರಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಯನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಭೂದಾನಾದಿ ಷೋಡಶ ಮಹಾದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮಹಾಭೂತಘಟವೆಂಬ ಮಹಾದಾನವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಉಭಯ ಕಾವೇರಿ ಮಧ್ಯೆ ಚಂದ್ರಪುಷ್ಕರಣೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗ ನಾಥದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರ ದ್ವಾಜಗೋತ್ರದ ಯಜುಶ್ಯಾಖ್ಯಾಯಿಗಳಾದ ಆಪಸ್ತಂಭಸೂತ್ರದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾಥ ದೀಕ್ಷಿತರ ಪುತ್ರರಾದ ಷಡುದರುಷನ ಪಾರಂಗತರಾದ ರಂಗನಾಥ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಆಚಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಹಿರಣ್ಯೋದಕ ವಾಗಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಧಾರೆಯನೆರೆದು ಆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು 'ಗಜಮೃಗಯ ವಿಹಾರ ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಸೂರ್ಯಕುಲ ಪ್ರಸೂತರಾದ ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಚಕ್ರೇಶ್ವರ ಅನೇಕ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ದೇವಣ್ಣ ವೊಡೆಯರ ಕುಮಾರರು ಶ್ರೀವೀರಚಿಕ್ಕರಾಜವೊಡೆಯರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ ನಾಡೊಳಗೆ ಕುಡುಗುನಾಡ ಹೊನ್ನಕಹಳಿಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ತೆರುವ ಸಮಸ್ತ ಕುಳವರಿ ವಿರಾಡ ಕಾಣಿಕೆ ಬೇಡಿಗೆ ಹೊನ್ನು ಹೊಂಬಳಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಗಣಾಚಾರದೇರಿಗೆ, ಕಮ್ಮಾರದೇರಿಗೆ, ಕುಳದೇರಿಗೆ, ಎಲೆಯತರುಗು, ಮಾದಾರಿಕೆ ಉಪಿನಕಾವಲಜೀಯದೇರಿಗೆ ಸುಂಕ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ತೆರಿಗೆ ಹೊರಿಗೆ ಎಲ್ಲದರ ಕುಳವ ಕಡಿದು ಸರ್ವಮಾನ್ಯದ ಚಿಕ್ಕರಾಯಪುರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಚತುಸ್ಸೀಮೆಯ ಗಡಿಯ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಮನಮುದ್ರೆಯ ಕಲ್ಲು ನೆಡಿಸಿ ಊರಮುಂದೆ ಶಿಲಾಶಾಸನ (ದಾನದ ವಿವರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ) ನೆಟ್ಟು ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆ ಗದ್ದೆ ಬೆದ್ದಲು ತೋಟ ತುಡಿಕೆ ಗಿಡು ಬೆಟ್ಟ ಗ್ರಾಮನಿವೇಶನ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ತ ವೊಕ್ಕಲಿನವರು ತೆರುವ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ನಾನಾಜಾತಿಗಳು ತೆರುವ ಜಾತಿತೆರಿಗೆ, ನಾನಾ

ಸಮಯದೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ವದ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಎಂದು ರಂಗನಾಥ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ನೀಡಿದ ದತ್ತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಭಂಡಿಗೇರೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1513ರ ಶಾಸನವು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ವಾದ ಶಾಸನ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಪ್ರಧಾನಿಯು (ಹೆಸರು ತ್ರುಟಿತ) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾದೇವ ದೇವೋತ್ತಮ ದಿವ್ಯಲಿಂಗ ಅನಿಲೇಶ್ವರದೇವರ ಅಂಗರಂಗಭೋಗ ನಡೆಯುವ ಮರ್ಯಾದೆ(ಯಂತೆ) ಹರದನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವ ಮಗೆಯದ ಸೀಮೆಯ ಗದ್ದೆ ಹೊಲ ಇಷ್ಟನ್ನು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಶಿಲಾ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1522ಕ್ಕೆ ಹನೂರು ಶಾಸನದಿಂದ ರಾಜರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಚಯ್ಯನ ಮಗನಾದ ಸಾಳುವ ಗೋವಿಂದರಾಜನಿಗೆ ಉಮ್ಮತ್ತೂರ ನಾಯಕತನವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಗೋವಿಂದರಾಜನು ತನ್ನ ನಾಯಕ ತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸನಾಡ ಸ್ಥಳದ ಕಲಿಯುಗವಾಡಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಾವೇರಿ ಕಪಿಲಾ ನದಿಗಳಿಗೆ ತಿರುಮಕೂಡಲು ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ಸೋಪಾನ ಕಟ್ಟುವ ತಿರುಪಣೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1523ರ ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಹರಳುಕೋಟೆ ಶಾಸನ ದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ರಾಜನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಮಾಗಣಿಕಾರನಾಗಿದ್ದ ತುರುಮುಡಿ ಪಾಕದ ತಿರುವೆಂಕಟ ಮೊದಲಿಯಾ ರನ ಮಗ ಜಡೆಯೂರು ಮೊದಲಿಯಾರು ಹಟ್ಟಿಲ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿ ದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಾನ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರ್ತನಾದ ಅಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ತನಿಗಿಷ್ಟ ಬಂದವರನ್ನು ಅರ್ಚಕರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ಣಾ ಧಿಕಾರ ಅವನಿಗುಂಟೆಂದೂ, ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವೇಳೆ ವೇಳೆಗೆ ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಂತಿಮುಖ್ಯವಾದ ನಿಬಂಧನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಹೊಂಗನೂರಿನ ಶಾಸನವು ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ನಿರೂಪದಂತೆ, ಸಾಳುವ ಗೋವಿಂದರಾಜಯ್ಯನು ಹೊಂಗ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರಿಗೆ, ಪೂರ್ವದ ಮಾನ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಅಗ್ರಹಾರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಅವರವರ ಭಾಗವನ್ನು, ಮನೆಯನ್ನು ಪುನರ್ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಅಗ್ರಹಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಕಂದಾಯ ಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಶಾಸನ ಖಚಿತಪಡಿಸಿದೆ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾರಂಜಪುರವನ್ನು ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಲವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಗ್ರಹಾರ ದಾನವನ್ನು ಬಿಡುವಾಗ, ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ, ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಯತಿಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರ ದಾನ ನೀಡಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೂ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.1605ರ ಶಾಸನವು ವೆಂಕಟಪತಿದೇವ ಮಹಾರಾಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ಸೀಮೆಯ ಉಯ್ಯಂಬಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಳದ ಹಂಗರಪುರದ ಗ್ರಾಮವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದ ಕಮ್ಮರವಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಗುತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಅರೆಕೊಠಾರದ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರಕೊಠಾರದ ಸ್ಥಳದ ಚನ್ನರಾಜವೊಡೆಯರ ಕುಮಾರ ಚಂದ್ರಶೇಖರವೊಡೆಯ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮರವಳ್ಳಿಯ ವೀರರಾಮಯ್ಯವೊಡೆಯರ ಕುಮಾರ ಮಲರಾಜವೊಡೆಯರು ಕೂಡಿ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅರೆಕೊಠಾರದ ವೀರಭದ್ರದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ, ಪಾತ್ರಭೋಗಕ್ಕೆ ಹಂಗರೆಯ ಪುರದ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕುಸಲುವ ಚತ್ಸುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ದೆ ಬೆದ್ದಲು ತೋಟ ತುಡಿಕೆ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಡು ಮನೆಸುಂಕ ಸುವರ್ಣಾದಾಯದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೊಳವಾರು ಹೊರವಾರು ಮೊದಲಾದ ಸಕಲವನ್ನು ವೀರಭದ್ರದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ವೀರಭದ್ರ ದೇವರನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾದೇವದೇವೋತ್ತಮ ದಕ್ಷಾಧರ ಧ್ವಂಸನ ವಿನೋದ ವಿಲಾಸಿಯಪ್ಪ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಸನವು ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವರಿಗೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1654-55ರ ಹದಿನಾಡು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಮುದ್ದಭೂಪನ ಯಳಂದೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯಳಂದೂರು ಗೌರೀಸದೇವರಿಗೋಸ್ಕರ ಪದಿನಾಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಮುದ್ದಭೂಪನು ಭೂಮಿ, ತೋಟ ಇತ್ಯಾದಿ ದಾನ ನೀಡಿ ದ್ದಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1568-69ರಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಪಾಳನು ಗನಗನೂರಿಗೆ ದಾನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಂಜರಾಜನ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣ ತಿರುಮಲರಾಜನು ಕೂಡ ಗೌರೀಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ವಡಿಯರಪುರ, ಸೀನಗುಂಡಲ ಮತ್ತು ಚಿಂಚನಪುರ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1654-55ರಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಭೂಪನು ಒಂದು ಗೋಪುರ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಲಶಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ 5 ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಮುದ್ದರಾಜಯ್ಯನು ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸೇವಕರಿಗೆ, ಪರಿಚಾರಕರಿಗೆ, ಸಂಗೀತಗಾರರಿಗೆ, ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯರಿಗೆ, ಮದ್ದಲೆಯವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನೀರನ್ನು ದೂರದ ಜಮೀನುಗಳಿಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆಗಳು ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯವಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಎಂ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಬೆಂಗಳೂರು 2002
2. ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು2005
3. ನಾಯಕ,ಹಾ.ಮಾ,- ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ-4,ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು,1975
4. Kamath Suryanath, A Concise History of Karnataka, Bangalore, 2001
5. Bhattacharya N.N., Ancient Indian History and Civilization, p. 123, New Delhi,1988
6. Sharma R.S,Prospectives in Social and Economic History of early India,New Delhi,1983